

Mand en overordentlig Indtægt, saaledes at han kan leve ganske overordentlig godt af sin literære Produktion, kan paa ingen Maade holde en Mand her i Danmark. Vor æstetiske Literatur kan, naar den er nogenlunde populær, maasse til Nød klare en Mand, men jo mere den gaar i videnskabelig Retning, jo mindre vil vort Bogmarked kunne gøre det. De Herrers kende maasse næppe, hvor overordentlig ringe Omsætning der kan være af Bøger, som have et saadant Indhold, som jeg her har omtalt. De ville forbausede, naar De gennem Forlæggere ville undersøge det Spørgsmaal, hvilket umaadeligt ringe Antal Bøger af saadan Betskaffenhed der bliver solgt. Derfor maa man her til Lands stille sig langt anderledes end i andre Lande, i de store Kulturlande og i Lande med de store Formuer, og det er jo ligesaa med al anden Kunst. Det Maleri, som her til Lands beregnes til Hundreder af Kroner, beregnes til Tusinder af Kroner i andre Lande. Naar franske Malere glat væk forlange 30, 40, 50,000 Kroner for deres Malerier, skulle vore Malere være glade, naar de kunne saa nogle ganske saa Tusinde Kroner for deres, selv om de for øvrigt staa ens. Derfor mener jeg, at det havde været udmærket, og at det havde været det, som havde passet sig bedst lige overfor en saa bethdelig Mand, som der her er Tale om; hvis man ganske uden Opposition her i Tinget kunde have ladet Andragendet gaa igennem og ikke havde anstillet den skarpe Analyse, som ofte har grundet sig paa rent Ukendskab og fuldstændig Misforstaaelse af Mændens Virksomhed, for at lade den være Narfag til, at man ikke vilde have med det at gøre. Naar det ærede Medlem fra Frederiksborg talte om at nedbryde det, som er helligt hos os, og hvad vi ville have anset for helligt, og blandede det literære og religiøse sammen paa den mærkværdige Maade, som han gjorde det i sit meget hastemte Foredrag, vil jeg for mit Vedkommende protestere derimod. Hvad angaar Dr. Brandes' rent religiøs-filosofiske Anskuelser, har man havt noget aldeles tilsvarende til det paa saa mangfoldige Punkter; man har havt Professorer ved Kjøbenhavns Universitet, som med Hensyn til religiøse Spørgsmaal have havt akkurat lige saa afvigende Meninger fra Kirkens Lære som dem, der her er Tale om. Jeg behøver ikke at nævne de Mænds Navne, thi for den, der har fulgt en lille Smule med, er det ganske klart, at man i det filosofiske Fakultet alle Dage har havt Folk, hvis Anskuelser ere lige saa vidt forskellige fra den evangelisk-lutheriske Kirkes Anskuelser og for Resten fra alle

andre kristne Samfundes Anskuelser som dem, Georg Brandes er fremkommen med. For øvrigt er det jo en ren underordnet Side af hans Virksomhed, noget, som aldeles ikke hører sammen med det, som er det centrale, det, der virkelig hører med til hans Virksomhed, idet det Antal Smaa skrifter, som han har præsteret, dels tilhøre den tidligste Periode af hans Forfattervirksomhed, dels ere af et meget ringe Omfang. Men man vil maasse sige, og det synes, som om den høstærede Kultusminister er af den Mening, at det kunde til Nød gaa an, hvis han havde fremsat disse Anskuelser i videnskabelige Verker, som kun læses af saa; men man vil gøre Forskel derpaa, naar man kan sige: Dette læses af mange. Jeg kan forsikre ærede Medlemmer, at de $\frac{9}{10}$ af dem, som sige, at der er Anskuelser hos Georg Brandes, som de ikke sympatisere med, have aldrig læst en Løddel af disse Arbejder. Men for øvrigt i vore Tider, hvor der læses saa meget, er det umuligt at drage denne Grænse og sige: Det er noget, som kan skrives for de lærde. Det kunde Strauß sige i sin Tid, han kunde i Slutningen af sit Værk om Jesu Liv udstøde Forhandelser over de Lægmand, som gave sig i Lag med at læse hans Værk; hvis de toge Skade af det, blev det deres egen Skyld, saa maatte de tage Skade for Hjemgæld; det kunde gøres tidligere, men det kan ikke siges nu. Jeg tror heller ikke, man behøver at være saa bange for den almindelige Befolkning i den Henseende; skulde der være enkelte Mennesker iblandt dem, som have Øyst til at læse videnskabelige Bøger, tror jeg, man trygt kan overlade enhver at gøre det; der er ingen Grund til at straffe Forfatterne for, at nogle enkelte Lægmand skulde saa Øyst til at læse deres Bøger, det vilde være at rette Smed for Bager. — Jeg vilde sætte megen Pris paa, at man vilde være med til at stemme for denne Understøttelse til Georg Brandes. Jeg mener ikke, at det passer sig rigtig for dannede Mennesker i Danmark i det Herrens Aar 1891 at stille sig paa et saa bornert Standpunkt, som det ærede Medlem fra Frederiksborg Amt gjorde ved sin Tale; for der er ikke Tale om, at det har noget med Landsfrihed at gøre, det kan kun betegnes som Bornethed.

Med Hensyn til Endringsforslag Nr. 195 om en Bevilling til Randers vil jeg blot gøre et Spørgsmaal. Jeg havde i sin Tid et lille Sammentød med Finansudvalgets Ordfører om dette Randersspørgsmaal, idet der nemlig tidligere var knyttet en Betingelse om Helligaandshuset i Randers til denne Bevilling. Saaledes som det er frem-